

Jeremy
Clarkson
Svět podle Clarksona

DOKOŘÁN

Jeremy Clarkson

Svět podle Clarksona

Original English language edition first published
by Penguin Books Ltd, London
Text copyright © Jeremy Clarkson 2016
The author has asserted his moral rights
All rights reserved
Translation © Aleš Drobek, 2016
Fotografie na obálce © ČTK (foto)/Stephen Lock, 2016

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být
rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem
bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání v českém jazyce (první elektronické).
Z anglického originálu *As I Was Saying ... The World According to Clarkson*
přeložil Aleš Drobek.
Fotografie na obálce Stephen Lock, © ČTK (foto), 2016.
Odpovědný redaktor Zdeněk Kárník.
Redakce Marie Černá.
Obálka, sazba a konverze do elektronické verze Michal Puhač.
Vydalo v roce 2016 nakladatelství Dokořán, s. r. o.,
Holečkova 9, Praha 5, dokoran@dokoran.cz, www.dokoran.cz.

(pdf – 861. publikace, 239. elektronická;
epub – 862. publikace, 240. elektronická;
mobi – 863. publikace, 241. elektronická)

ISBN: 978-80-7363-801-6 (pdf)
ISBN: 978-80-7363-802-3 (epub)
ISBN: 978-80-7363-803-0 (mobi)

DOKOŘÁN

Svět podle Clarksona

Jeremy
Clarkson

Svět podle Clarksona

DOKOŘÁN

Obsah

Úvod	11
Pakujte se, lední medvědi, severní pól potřebujeme kvůli světovému míru	15
Je to prosté, milý volající – peníze, nebo dceru	18
Startujte křižníky, v nejbližším globálním sudu s prachem je -58 °C	21
Na odpočinkovou dovolenou u moře si nezapomeňte vzít neprůstřelnou vestu ...	24
Život v pekelné věznici je tvrdším trestem než poprava	27
To není věšák, to je vějička na důvěřivé mouly za pětadvacet tisíc	29
Milá BBC, přestaň se krčit v koutě a postav se hyenám čelem	32
Když vám zubatá zaklepe na dveře, típněte cigáro o list salátu a frajersky se usmějte	35
Sedáme na kola, přátelé, silnice si od cyklobolševiků rozvracet nedáme	38
Prst ze spouště, pane Hague – do rozvodů se nemíchejte	41
Tady jsme v hlupácké Británii, pane, tady je salutování hrdinům zakázáno	44
Milý pane, poctivou hrou jsem se k doktorátu a rytířskému titulu nedostal	47
Vytáhněte Deštivého Rogera, novou vlajku Malé Británie	50
Sex, krev a mumlání ve <i>Hře o trůny</i>	53
Ten kalašnikov nevadí, ale vypněte si prosím mobilní telefon	56
Stačí dvojka z vylupování pošt a celý svět vám bude ležet u nohou	59
Tak tedy upřímnost za upřímnost, pane Assange	62
Z továrny snů slzavé údolí	65
Oko za oko – oni nám Gibraltar, my jim Madrid	68
A zítra odvezete do sběrného dvora babičku	71
Bloumá osamělý vegan krajinou fádnicích jezer	74
Den 893: Tetovaného Tima pokousali netopýři z Marsu	77
Její Veličenstvo dobře ví, že když plavat za peníze, tak jediné mezi žraloky	80
Děti vás zbožňují, pane Ballsi, ale nás dospělé tak snadno neoblafnete	83
Přijedu až za týden, zlato, Boris nás navedl k terminálu Bažina 1	86
Vyvážej odpad, zachrániš civilizaci	89
Před konzumací pohladit – tak se, moji milí pošahaní vegetariáni, chová pravý milovník zvířat	92
Kéž bys tu byla se mnou... a pomohla mi vyvést z chlívků to nemocné prase	95
Chopte se gumového zvonu, mládeži, zbývá na vás už jen jediná profese	98
Vy tam v Kyjevě, nebuďte sralbotky a vkažte Putinovi, ať si trhne nohou	101
Ještě budete rádi, až vám na náměstí zřídí udržitelné středisko celozrné poezie	104
Je trochu širší v bocích, ale já jsem z ní celý říčný	107

Jásej, lide kořalkový, neb jsem objevil božský vitamín	110
Ronald McDonald chce vládnout světu, jenže Michail to vidí jinak	113
Mějte vždy po ruce terasový ohříváč, kdybyste náhodou uvízli v antarktickém ledu	116
Nejloupepějšímu vynálezu v dějinách lidstva pomalu odzvání	119
Slunce, písek a občanská válka na Costa del Myanmar	122
Trotlové, rajdy, uklízečky a huliči – stačí najít Soči na mapě a vezete domů zlato	125
Quasimodo. Sloní muži. Podepište zde. Udělám z vás boháče	128
Za okamžik uvidíte – Reflexní Top Gear. Stoprocentně bezpečný, jenom umřete nudou	131
Budíček, Švýcarsko! Proradní únosci nechodí do práce na devátou	134
Hlavu vzhůru, Piersi. Kdyby bylo nejhůř, zaměstnám tě jako svůj boxovací pytel	137
Drahý strýčku Time, děkuju ti, že tě můžu zesměšnit za pouhých 62 pencí	140
Můj plán, jak zkrotit Putina – vzájemně zaručený posměch	143
Vážení křupani, vítejte na palubě výletní lodi <i>Afty v puse</i> , jedeme ostatním zhyzdit Benátky	146
S banánem v ruce a úsměvem na tváři si na mě Putin, zabíjäcký prach ani ebola nepřijdou	149
Sbohem, Rembrandte, sekýrování snobského genu pro dnešek stačilo. Kde najdu východ?	152
Dnešní průzkumníci se odvážně pouštějí jen tam, kam už se vydal úplně každý	155
Podívejte na ten svinčík, pane Kate. Pusťte mě k němu, já vám předvedu, jak na to	158
Nechtějte dodat kriketu šťávu. Jen byste probudili umrlce v ochozech	161
Paříž ani polské knedlíky nám už nikdo nevezme. Ledaže by volby vyhrála UKIP	164
Máma mi na odchodu naposled projevila lásku, když všechny své věci vyházela do smetí	167
Ubalte si brko a běžte mezi suchary, co si sypou mražený hrášek na šlehačkový dort	170
Monty Pythonův létající cirkus už nelétá. Jejich někdejší ostrovtip je už jen vycpaný papoušek	173
Jelikož jsem měkkota, moje želva neměla nikdy chuť začít s překážkovým během	176
Nelíbat a neobjímat, prosím. Existuje jen jedno nevinné přivítání	179
Jak dopadají zhrzené toustovače? Ukážu vám... ..	182
Heathrow je díra. Naše nová ranvej musí být v Bradavicích	185

Milí poslanci, je tady horko a lidi se tu pohřbívají zaživa.	
Kéž byste s tím něco dělali	188
Na falšování jídla zbohatnete beztrestně, protože stát nemá chuť to vyšetřovat ...	191
Bombardovat kokršpaněly, to už je za čáru, pane Putine. Posíláme na vás SAS	194
Vy se smějete, ale ono šlo vážně o život	197
Kdepak, Gertrudo, nejsi kráva ani slepice. A právě to mi na tobě vadí	200
Sakryš, u protinožců nosí feministky montérky a přes rameno flintu	203
Dobrodružství v divočině znamená puchýře a strádání.	
Raději si zahrajte <i>Tomb Raidera</i>	206
Pokojová služba? Dal bych si mouchy, průjem a žabí orchestr, prosím	209
Zdravíčko, sousede, klidně mi říkejte Olaf a utraťte všechny moje peníze	212
Vářit neumějí, nehodlají se to učit a všechno chtějí	
na stříbrném podnose – generace Lenora	215
Hororová noc na konci světa	218
Kašlete na zbraně, survivalisté, Zemi zdědí zahrádkáři	222
Jo vy jste konzultantka pro účesovou architekturu...	
já jenom potřeboval kadeřnici	225
Dámy a pánové, svůj proslov začnu malou prosbou... zastřelte mě	228
Řekni to narovinu, Ede... daň na přepychová sídla	
je pohlavkem všem, kdo vytvářejí bohatství	231
Ustup stranou, Robokoviči, sport bez Tondy Nemehla zanikne	234
Kanály jsou plné a i já už toho mám po krk	237
Slovníček – mám, místní měna – mám, tepláky – mám. Vyrážím na sever	240
Když tlusťoch přijde o práci, zbývá mu jediné – začít si vařit	243

Úvod

Poté, co se mnou BBC neprodloužila smlouvu, jsem neměl moc představu, co se sebou dál. I šel jsem do hospody a náramně si to užil. Zhruba po týdně jsem si ale uvědomil, že tam nemůžu strávit zbytek života, a tak jsem se rozhodl, že se nechám zaměstnat.

Bylo mi řečeno, že většina lidí si hledá místo přes cosi zvané „úřad práce“, jenže já pochyboval, že by mi tam našli něco na míru. Známy se jednou přihlásil na úřad v Londýně s tím, že je chovatel ovcí, a pak se týden co týden musel tvářit zklamaně, když mu opakovali, že pro něj nic nemají a že se musí spokojit se štůskem bezpracně získaných bankovek.

Obávám se, že pro mne by se práce hledala ještě hůř. „Ano, moje mzdové požadavky jsou bohužel velmi vysoké. Kvalifikace? No, umím jezdit rychle do zatáčky a hlasitě při tom hulákat...“

Pamatujete na tu scénu z filmu *96 hodin*, kde Liam Neeson významně naznačuje, že se za ta léta ve službě leccos naučil? Tak se mnou je to stejné, s tím rozdílem, že všechno, co jsem se za svou kariéru naučil já, není v praxi absolutně k ničemu. Když se mé děti chystají někam vycestovat, vždycky jim narovinu řeknu: „Jestli vás někdo unese, budu moct jenom smykovat po okruhu a skřípat zuby, což vás v žádném případě nezachrání.“

Každopádně, abych to zkrátil, mi na londýnském úřadu práce sdělili, že pro někoho, kdo žádá miliony liber ročně za řízení italských sporťáků v oblaku pneumatikového kouře, nic vhodného nemají, a tak mě za další týden napadlo, že natočím pořad o zemědělství.

Brnkl jsem starému kamarádovi a bývalému producentovi *Top Gearu* Andymu Wilmanovi a pravil: „Rozhodl jsem se natočit pořad o zemědělství.“ Andy za mnou osobně přijel, aby si mě vyslechl, a asi za tři a půl minuty se začal tvářit jako student na obzvlášť nudné přednášce.

To ale vůbec nevadilo, protože pár dní nato kdosi zaparkoval tank – ano, tank – před londýnskou centrálou BBC s požadavkem, aby mě vzali zpátky. Noviny samozřejmě začaly šílet a já byl na titulních stránkách každý den po tři dlouhé týdny. A nejen tady v Británii, ale po celém světě.

Díky tomu se mi znovu rozezvonil telefon. První nabídku jsem dostal od zástupce ruské vojenské televize. „Vy přijeděte, programu sdělájetě, vsje šťastlivý.“

Dál se mi dovolal kdosi z Blízkého východu. „Přijďte do Paříže,“ navrhl. „Rádi bychom s vámi probrali nápad na jistý pořad. V hotelové restauraci jsme zmluvili stůl na osmou večer.“ I odejel jsem vlakem do Paříže, do hotelu dorazil přesně načas a oni mi vysvětlili, co se mnou zamýšlejí. Znělo to hodně zajímavě a já odpověděl, že si to rozhodně nechám projít hlavou.

Nato jsem otevřel menu a začal si vybírat jídlo, zatímco moji hostitelé vylovili z kapes telefony. Po pěti minutách textování a emailování jeden z nich vzhlédl a řekl: „Děkuju vám, že jste si udělal čas.“ Po této konverzaci, která trvala asi tři minuty čistého času, jsem se ocitl zpátky na nádraží přesně minutu po odjezdu posledního vlaku.

Do Londýna jsem se vrátil další den, a zrovna jsem se oddával chmurným vyhlídkám na vlastní budoucnost, když mi zazvonil telefon. Asi vám nemusím popisovat, jak jsem se tvářil, když se volající představil jako George Lucas. Samotný otec *Hvězdných válek*! Připomněl mi, celkem zbytečně, že jsme se jednou potkali na Velké ceně Monaka, a pak řekl, že dostal nápad a rád by ho se mnou probral. Se mnou! George Lucas! Nemohl jsem se dočkat.

A tak v den, kdy Chelsea vyhrála ligu, jsem řekl synovi a jeho kamarádům, že se s nimi nezúčastním oslav na Stamford Bridgi, protože mám schůzku s Georgem Lucasem. „Jen přátelský pokec,“ dodal jsem nenuceně.

V klubu, kde jsme si schůzku smluvili, jsem se rozhlížel a hledal pana Lucase, když tu ke mně přistoupil někdo úplně jiný, koho jsem taky potkal v Monaku během Velké ceny a kdo pro mě měl zamluvený stůl. Hned jsem si v duchu slíbil, že se nechám co nejdřív vyšetřit u ušního.

Chlápek, ze kterého se nevyklubal George Lucas, mluvil nesmírně zajímavě. Vysvětlil mi, že prakticky všechny peníze na světě dnes vlastní Norové a že kdybych prý natočil nějaký další velký pořad, brzy by většina patřila mně. „Pro ruskou vojenskou stanici?“ zapochyboval jsem. „Kdepak,“ zavrtěl hlavou můj hostitel. „To byste si musel promluvit s Američany.“

Zhrozil jsem se. Na vlastní oči jsem viděl, jak si dospělí lidé raději vlastnoručně utrhli hlavu, jen aby nemuseli mluvit s Američany. Každý totiž ví, že ve světě americké televize má zaměstnanecký poměr pouze dva možné výsledky – buď vás do sedmi minut vyhodí, to pokud váš pořad okamžitě neupoutá minimálně 62 procent všech mužů mezi pětadvaceti a čtyřiceti lety, anebo vás na dalších pět tisíc let donutí žít v Los Angeles, kde buď začnete chodit do posilovny a bělit si zuby, nebo jíst tolik sýra, že explodujete.

Zatímco jsem nad tím vším dumal, Richard Hammond a James May se vyjádřili v tom smyslu, že zůstanou po mém boku. A Richarda vyhlídka

na práci v Americe nesmírně rozradostnila. A tak jsme se rozhodli, že si obstaráme velkého amerického agenta.

Několik jsme jich obvolali. Pár za námi dokonce přiletělo osobně. A my si brzy uvědomili, že všichni jsou na jedno brdo. Co není velké číslo, to je pro ně absolutní ztráta času. Jídlo. Dýchání. Druzí lidé a jejich názory. Na nic z toho nemají v hlavě místo. „Bude to velké,“ opakovali všichni.

A pokud jste se do jejich monologu přece jen vmísili, jenom pokyvovali hlavou: „Jo jo, jasně, rozhodně, přesně, to zmáknem, to bude velké.“ A tak pokračovali ještě patnáct sekund poté, co jste se odmlčeli.

James May na to neměl žaludek, a tak na schůzky buď vůbec nechočil, nebo přišel a neustále si hrál s čajovou konvicí. Naopak Richard Hammond byl z toho všeho tak nadšený, že se k nám jednou připojil poté, co vypil úplně všechno v celé Británii. A já? Já jsem se tak trochu ztrácel. Jezdit smykem do zatáčky a hulákat dovedu obstojně, moc jsem ale nechápal, co znamená „streamování“ a „back-end databáze“ a vlastně skoro všechno ostatní.

Nakonec jsme si jednoho agenta přece jen vybrali a on se pustil do práce s takovou vervou, že se nám nabídky brzy začaly řinout proudem. V životě jsem nic podobného nezažil. Myslím, že v práci umím zabrat, ale tenkrát jsem otročil tak, že jsem musel přestat pít. Nabídky z Kalifornie se nám hrnuly každý den dlouho do noci – nové nápady, nové strategie, nové způsoby poskytování obsahu. Musel jsem se naučit všechno o budoucnosti televize, a to po pár lahvích bordeaux zkrátka nejde.

Abychom si všechno přehledně sesumírovali, odjeli jsme s Andym a Richardem na Andyho chatu v jižní Itálii. Byl to brilantní plán, až na to, že tam nebyl signál a bezdrátový internet v jednom kuse vypadával.

A tak když jsme chtěli zavolat do Kalifornie, museli jsme se přemístit vozem do nejbližšího městečka a pak se rozptýlit po okolí, abychom se během konferenčního hovoru neslyšeli nejprve naživo a po několika sekundách znovu v telefonu. Životně důležité obchodní záležitosti jsme tak vyřizovali za doprovodu lehkého jazzu, poněvadž ze všech míst, která jednak měla internet a jednak byla z doslechu mého i Andyho, našel Richard pouze kavárnu s živou kapelou.

Nakonec ale všechno kupodivu dobře dopadlo. A jak už asi víte, děláme teď pro internetovou stanici Amazon Prime.

Bez reklam. Bez redaktorských zásahů. A s dostatečně velkým rozpočtem, abychom mohli natočit všechno tak, jak potřebujeme.

Což z mého pohledu znamená jediné – sednout za volant něčeho praštěného, smykovat s tím do zatáčky a hlasitě při tom hulákat.

*

Následující články původně vyšly jako Jeremyho společenské sloupky pro nedělník *Sunday Times*.

Pakujte se, lední medvědi, severní pól potřebujeme kvůli světovému míru

Nemělo by nás překvapovat, že místní samosprávy chrlí jedno přihlouplé opatření za druhým. Většinou totiž sestávají buď z lidí, kteří to sice myslí dobře, jen jim nebylo shůry dáno, anebo z fanatiků s neholeným podpažím. Je to pralesní politická liga, ve které čtají politici přinejlepším okresního formátu, a tak není divu, že v městských nemocnicích hladoví stařenky a rozbité cesty jsou přecpané k prasknutí.

Hůře se již hledá odpověď na otázku, proč stejnou neschopnost vidíme i na globální úrovni. Přece když se někde koná summit G8 nebo důležité zasedání OSN, nehledá Británie vhodného reprezentanta někde v místním přeboru. Na podobné události nevysíláme zástupce předsedy komise pro městské části z Horní Dolní. Na mistrovství světa v politice vybíráme jen ty nejlepší a nejbystřejší, lidi, kteří se vlastní pílí vypracovali až na úplný vrchol. A taktéž si počínají ostatní zúčastněné strany. Stejně se ale nikdy nikdo ničeho kloudného nedobere.

Proč? Tony Blair, přese své četné vady, není žádný blb. Přesto se jednou vrátil ze schůzky s obdobně inteligentními politiky a prohlásil: „Tak teda jdeme do války, i když vůbec netušíme, jak to všechno dopadne.“

Jak se něco takového může stát? Jak je možné, že obyčejný člověk, který měl trojku z vlastivědy, chápe, co je třeba udělat, zatímco politik s titulem z Oxfordu nikoli? Hluboce jsem se nad tím zamyslel a už je mi to jasné. Kdykoli se totiž světoví státníci sletí dohromady, všichni kromě jednoho trpí tou nejstrašlivější ze všech zdravotních újem – pásmovou nemocí.

Já cestuju hodně. Víc než hodně. Minulý týden jsem byl na Sibiři. Ten příští letím na Nový Zéland. A poté mě čekají Špicberky, Jižní Afrika, Moskva a Holandsko. Dnešní ráno trávím v Austrálii. Moderuju tady pořad o... é, nějak mi to vypadlo, protože právě teď bych se nejraději viděl v posteli. Ta by mi ale stejně nebyla k užitku, protože i kdybych si vlezl pod peřinu, jenom bych zíral do zdi a oka bych nezamhouřil.

Kromě mořské nemoci a kupování nových kalhot není na světě nic horšího než pásmová nemoc. Jsou tací, kdo tvrdí, že jí netrpí, ale to je nesmysl. Podlehne jí každý, obzvlášť když jej na letišti ozářili rentgenem a v letadle nechali dvacet hodin bez nikotinu.

Říká se, že pásmová nemoc se dá léčit rozličnými způsoby, ale tomu nevěřte. Já na palubě zkusil vypít jezero vody i šestnáct set lahví vína. Zkoušel jsem spát i nespát. Nefunguje nic. Úporná pásmová nemoc po dlouhém letu je prostě nevyhnutelná.

Především nedokážete jasně uvažovat, pročez také v Austrálii pokaždé řeknu nebo udělám něco, čím pak bulváry vyplní titulní stránky. Dále se mi stává, že když si prohlížím snídaňové menu, mám ze všeho nejvíc chuť na sklenici portského. A před spaním bych si dal nejráději kafe a míchaná vajíčka. Ve tři ráno vyrazím na dlouhé procházky a v jedenáct dopoledne, uprostřed pracovní doby, mám pocit, že mám pod víčky štěrk a že mi kolabují krční svaly.

Jediným lékem na pásmovou nemoc je čas. Vaše biologické hodiny se srovnávají tempem asi hodinu za den. Čili v případě devítihodinového časového posunu se plně vzpamatujete zhruba za devět dní.

To pro mě osobně neznamena konec světa, protože mám-li být beze-zbytku upřímný, v mém zaměstnání nejde o bytí a nebytí celých národů. A není to problém ani pro dovolenkáře, protože ti se stejně jen válejí na pláži s nosem zabořeným do lehkého čtíva.

Ovšem u politiků se věci mají trochu jinak. Politik nemá devět dní na přizpůsobení. Ten vystoupí z letadla a už si třese rukou s lidmi v dlouhém hábitu, kteří jej žádají o nové bombardéry. A on si nepamatuje proč, jelikož nejrůznější tlučhubové a kverulanti doma v Británii trvali na tom, aby do zahraničí lítal turistickou třídou, kde nejdou sklopit opěradla a kde vedle vás neustále řvou a zvracejí cizí haranti.

To je hlavní důvod, proč si Američané na mezinárodních summitech pokaždé prosadí svou. Zástupce Spojených států totiž vždy dorazí prezidentským speciálem, vyspaný dorůžova, zatímco ostatní se přikodrací easyjetem, celí tumpachoví z prášků na spaní.

Ani léky však nic neřeší. Zkuste je brát, když šéfujete ministerstvu pro mezinárodní rozvoj, a zanedlouho se pustíte pěstmi do monsieura Hollanda nebo podepíšete úmluvu o tom, že Británie na sebe přebírá všechny světové dluhy. Nečekejte ale, že na tom budete kdovíjak lépe, pokud se prášků na spaní ani nedotknete. Nebudete se totiž moci soustředit na to, co ten člověk v hábitu říká, francouzského prezidenta budete chtít praštit do nosu stejně a váš obdobně postižený tlumočnický bude všechno překládat jen do hlasitého chrápání.

Jak jinak mohli zástupci účastnických zemí na klimatické konferenci v Kjótu dojít k závěru, že celosvětovou spotřebu elektřiny lze pokrýt pálením slunečnicových semínek? Někteří politici se těžko tlumočí i v optimální kondici, natož když mají hlavu jak střep.

Vezměte si například ministra zahraničí Williama Haguea. To je mimořádně bystrý člověk a podle mého názoru i vynikající politik. Jenže když nedávno navštívil Sýrii, usoudil, že Británie by měla povstalcům bojujícím proti prezidentu Asdovi (vidíte, pásmové nemoci

se nevyhne ani program na opravu pravopisu) poskytnout pár teplých přikrývek.

Opravdu si někdo myslí, že je to dobrý nápad? Protože ti takzvaní povstalci jsou buď radikální islámští pošukové, v kterémžto případě by od nás neměli dostat nic, anebo radikální pošukové nejsou, a pak bychom jim měli věnovat zbraně. Přikrývky můžete považovat za správnou odpověď jedině v případě, že si váš mozek v pět ráno myslí, že jsou tři odpoledne.

Leč nezoufejte, protože jsem pásmovou nemoc nakonec přece jen vyřešil. Od příště budeme zkrátka všechny konference pořádat tam, kde si můžeme nastavit čas podle libosti – na severním pólu.

Jo, a abychom nebyli věčně pozadu za Amerikou, mohli bychom prosím pěkně zakoupit britským vyjednavacům letadla, ve kterých se člověk může cestou alespoň trochu prospat?

10. března 2013

Je to prosté, milý volající – peníze, nebo dceru

Kdybyste byli Bůh všemohoucí, určitě byste nenechali svého jediného potomka narodit v Betlému, což je krajně nevábne město. A už vůbec byste nedopustili, aby vyrůstal ve Svaté zemi. Kdepak, vy byste jej poslali na Nový Zéland.

Každého, kdo tento ostrovní stát navštíví, nejspíš napadne, zdali je Bůh opravdu tak vševědoucí, jak se povídá. Kdyby totiž takový byl, zpívaly by dnes děti o Vánocích: „Já bych rád k Aucklandu, k Ježíšků malému.“ Ježíš by vyrůstal ve Wellingtonu a ukřižovali by ho v Christchurchi.

Já pobývám na Novém Zélandu právě teď a je to vskutku úchvatný kout světa. Tak nepopsatelně nádherný, až se chce člověku plakat. Já si ale bohužel, vinou moderních technologií, nemůžu vychutnat nic, co tato země nabízí. Ani zdejší víno, ani slunce, ani pečlivý dohled neúnavných paparazziů. Cestou jsem totiž ztratil kreditku.

Pochopitelně jsem ji musel stornovat. Což obnášelo telefonickou konverzaci s zoviálním počítačem, který mě požádal o šestnáctimístný PIN. Já mu ho přečetl, on ale nerozuměl. Nasadil jsem tedy svou sváteční imitaci Richarda Burtona a zkusil to znovu. Zase nic. A pak mi vypadl signál. A musel jsem začít znova.

Nakonec, když jsem do telefonu naťukal asi dvě miliardy číslic, mě přepojili na kohosi do Indie, který mi položil pár bezpečnostních otázek a pak mi oznámil, že mou kartu stornuje bezodkladně... spolu se všemi ostatními na mé jméno.

„Počkejte!“ zvolal jsem. „To snad ne!“ Platnost by tím totiž ztratila i nouzová karta, kterou jsem dal své osmnáctileté dceři, která právě cestovala po Namibii. Ind na druhém konci drátu se převelice omlouval, nicméně mi nemohl pomoci – pokud zruším svou kreditku, zůstane moje dcera vydána napospas každému násilníkovi a pobudovi v Jižní Africe.

Kvůli pitomému počítačovému programu tak měla Barclaycard na vybranou ze dvou možností. Buď nechá mou ukradenou kreditku funkční s vědomím, že si na ni někdo bude moct koupit soukromý tryskáč, anebo se moje dcera stane obětí osmdesátiletého exulanta, který kdysi dělal zubaře v nacistickém koncentráku.

Ind řekl, že sežene nadřizeného, a přepnul mě na hudební smyčku, která se opakovala tak dlouho, až mi v iPhone došla baterka.

Když už jsme u toho. Nedávno jsem si v Austrálii přisedl telefon a praskl mi displej. Tak jsem si koupil nový s tím, že data jsem si přece zálohoval a můžu je snadno přenést. Jak jen jsem byl naivní.

Ve skutečnosti se mi přeneslo jen pár vybraných bitů a z oněch 1 600 e-mailů, které jsem měl zaparkované ve schránce, se zachovala jen pozvánka na večírek z loňského února.

A pak je tu samotný přístroj. Je to iPhone 5 a na rozdíl od předešlých modelů mu nefunguje mezerník, ledaže ho stisknete velmi silně a opakovaně. V kterémžto případě napíše tečku. A navíc k němu nepasuje ani jedna z oněch 2 000 nabíječek, které už doma máte.

Apple musel vědět, už když telefon uváděl na trh, že s ním budou problémy. Stoprocentně. Ale prodávat ho začal stejně. Barclaycard musí vědět, že pokud jejich klient přijde o kreditku, je stupidní rušit mu všechny karty na jeho jméno. Leč dělá to vesele dál.

A podobné je to s bankou HSBC a jejich kartou MasterCard, kterou jsem si právě chtěl aktivovat. Jakási Velšanka, která mi zvedla telefon, mi sdělila, že mi pošle PIN poštou na mou adresu do šesti pracovních dnů.

Jak si můžou v HSBC může myslet, že je to přijatelný postup? Tráví snad dnes tolik času vymýšlením dalších otravných reklam na letištích, že si neuvědomili, že lidé na druhém konci světa někdy potřebují své peníze okamžitě? A ne za šest pracovních dnů, 19 000 kilometrů od místa, kde se právě nacházejí?

Technologie nás dnes zrazují na všech frontách. Včera jsem zkoušel mluvit s Jamesem Mayem přes satelitní telefon. Ty jsou dnes běžné dostupné a výrobci je vydávají za nezbytnou výbavu každého cestovatele po odlehlých, nebezpečných koutech světa bez mobilního signálu.

Něco vám prozradím. Satelitní telefony nefungují. Nefungovaly, když jsme se kodrcali na severní pól, nefungovaly, když jsme se ploužili přes poušť Atacama, a včera James ve sluchátku zněl jako tonoucí eunuch obklopený hejnem racků.

Ve snaze zjistit, zda opravdu umírá, zapnul jsem funkci satelitního sledování, která prý dokáže přesně určit polohu uživatele. Používají ji například dopravní dispečeri, kteří tak mají přehled o rychlosti, směru a poloze svých vozů. Ano, uhádli jste – nefungovala. Udělal bych lépe, kdybych se Jamese vydal hledat pomocí virgule.

Samozřejmě vím, v čem je jádro pudla. Tempo změn je dnes tak překotné a konkurence tak úporná, že firmy vrhají výrobky na trh dlouho předtím, než je zprovozní se vším všudy. Čeká se od nás, že iPhone 5 budeme kupovat, protože je zbrusu nový. A hromadně si pořizujeme

kreditky, přestože je ztrácíme, jakmile vytáhneme paty z domu, a pak se musíme přikrývat novinami a přespávat na nádražních lavičkách.

Fascinuje mě ovšem, že bezchybně fungují ty moderní technologie, které nám život naopak všemožně ztrpčují. Pokud vás vyblejskne rychlostní kamera v Austrálii, můžete se spolehnout, že všechny informace zaznamenaná přesně, že si vás promptně vytáhne z databáze půjčovny, které vůz patří, a že její spojení s přestupkovým úřadem poblíž vašeho trvalého bydliště bude fungovat jako po másle.

Anebo pokud dorazíte na Nový Zéland s kusem jehněčího v batohu, skenery ho spolehlivě vyčmuhají a vy půjdete sedět. Zkuste si ale přes internet zamluvit vstupenku do divadla na příští úterý a dočkáte se přinejlepším e-mailu od britských aerolinek: „Děkujeme, že jste si u nás zakoupili letenku do Aucklandu, Nový Zéland.“

10. března 2013

Startujte křížníky, v nejbližším globálním sudu s prachem je -58 °C

Většina pohraničních sporů je už dnes vyřešená. Jistě, v jižním Atlantiku to pořád trochu jiskří a Palestinci by asi namítli, že jejich přidělená parcela je jim trochu těsná. Na druhé straně i nové národy bývalé Jugoslávie už proti sobě můžou hrát fotbal, aniž by se pak musely kopat masové hroby.

Přesto mám pocit, že vysoko na severu, na souostroví Špicberky, se schyluje k nejlítější pohraniční bouři moderních dějin.

Špicberky vypadají jako cukrová drobenka na koláči světa. Vznikly před pár set miliony let, načež se tady nedělo absolutně nic až do roku 1596, kdy u zdejších břehů přistáli Holanďané. Ti ovšem brzy pochopili, že zde není nic zajímavého, a zase odpluli. A nic se na Špicberkách nedělo nerušeně dál až do roku 1920.

Zhruba tehdy si lidé usmysleli, že je nepřípustné, aby na světě existoval kus souše větší než Dánsko, který nikdo nevlastní. A tak se podepsala úmluva a Špicberky se staly součástí Norska.

Dnes je tady ovšem balíček cigaret třikrát levnější než v Británii, z čehož pro mě vyplývá jedno – tohle souostroví pravou součástí Norska rozhodně není. A v tom je ta potíž.

Špicberky jsou hodně odlehlým koutem světa. Před pár lety jsem podnikl automobilovou expedici k magnetickému severnímu pólu. Byla to úmorná osmidenní jízda přes zamrzlý oceán, v tom nejzběsilejším počasí, jaké si dovedete představit. A když jsem konečně dorazil k cíli, opravdu jsem uvěřil, že jsem nejsevernější člověk na světě.

Jenže Špicberky leží ještě dál na sever. Takže je tu příšerná zima. Stupidní, surová zima. Když jsem tam pobýval minulý týden, bylo minus osmapadesát.

Přesto, ač je to k nevíře, chtějí Norové ze Špicberků udělat turistické letovisko. A podle všeho se jim to i daří, nejspíš proto, že nikde jinde na světě nemají ani lední medvědy, ani pravidelné letecké spojení s civilizací. Takže přiletíte, zmerčíte medvěda, vytáhnete foťák, abyste si ho zvěčnili, leč přístroj nefunguje, protože je tu nelidská zima. A pak zemřete v mukách na podchlazení.

Spolu s objímači medvědů vyhledávají Špicberky i závisláci na adrenalinu. Sorta lidí, kteří už surfovali na těch největších vlnách, vylezli ty nejvyšší hory a teď je to táhne na túru po nejsevernějším obydlím místě na zeměkouli. Přátelská rada – pokud se k nim také řadíte,

nekupujte si zpáteční letenku, poněvadž vás nejdál kilometr od letiště sežere medvěd. A vy mu ještě poděkujete, protože v teplém žaludku budete alespoň v závětrí.

A co já? Inu já tady točil pár záběrů pro nový dokument o arktických konvojích za druhé světové války. Takže jsem pět dní obeplouval největší ostrov Špicberků a zkoušel se vžít do situace těch chudáků z obchodního loďstva.

Moc jsem toho sice neviděl, jelikož okénko v mé kajutě bylo zevnitř zamrzlé, jednu zajímavost jsem si však odtud přece jen odnesl. Zjistil jsem, že i narážení do ledovců člověka časem omrzí. Když se to stane poprvé, leknete se a zbaběle zalezete pod postel. Podruhé tiše zasténáte a pomodlíte se k pánubohu. Ale při stém drtivém nárazu se jen obrátíte na druhý bok a zase usnete.

Dopluli jsme až k Jižnímu mysu, když nás zastavil nezdolně tlustý led. A tak jsem sešplhal po žebříku dolů a dál jsem šel pěšky. Případal jsem si náramně dobrodružně, ale po chvíli jsem se raději vrátil nahoru a uvažil si polívku.

Zpátky na souši jsem si zašel do města. Jmenuje se Longyearbyen a je tady řada restaurací, kde si můžete dát velrybí steak nebo sobí srdce. Jsou tady i bary a obchody, kde vám prodají papuče z tulení kůže.

Za hranicemi osady se však rozkládá jen nesmírná, čarovná scenérie. Normálně bych napsal, že z ní člověku padá brada, jenže při zdejších teplotách máte bradu nehybnou jak kus ledu. A po půl sekundě vám zamrznou oči, takže stejně nic nevidíte. A pak umřete.

Na turistické letovisko se tedy Špicberky moc nehodí. Raději si zajděte na Island. To je sice jen taková dietní Arktida, nabízí ale vše co Špicberky, vyjma ledních medvědů. To ale vůbec nevádí, stejně jsou to všechno ohyzdné, smradlavé, lidožravé obludy.

Nicméně pokud remcají turisté, představte si, jak se na tomhle okraji světa musí žít místním. Ne že by jich tady bylo kdovíkolik. V okamžiku přistání mého Airbusu A320 vzrostla populace Špicberků o 10 procent. Je tady hodně Thajců. To protože kdysi jeden zdejší hotel zaměstnal holku z Bangkoku, která si tady pak zřídila samoobslužnou prádelnu, zaměstnala dvě další krajanky a brzy se tu Thajci začali množit jak králíci v Austrálii.

Stát jim i všem ostatním postavil školu a koncertní síň a dává jim daňové úlevy. Evidentně si přeje, aby se tady bydlelo. A stejně tak Rusové. Ti ve vnitrozemí dodnes provozují uhelný důl, i když vytěženého uhlí je podle všeho tak akorát, aby měli horníci čím topit.

Jak je to možné? Inu, to je trochu zamotaný příběh. Abyste rozuměli, úmluva, která Norsku přiznává svrchovanost, rovněž říká, že oněch zbylých zhruba čtyřicet signatářů má právo těžit nerostné bohatství, které se skrývá pod permafrostem. A hádejte, co se nedávno našlo pod mořským dnem kousek od Špicberků? No ovšem, ropa.

A tak teď Norové pilně budují infrastrukturu, zatímco Rusové vyčkávají. Jsou tady i Číňané, Američané a Britové. Kanadáné modernizují vojenské námořnictvo. Norové tvrdí, že úmluva se vztahuje pouze na Špicberky, a nikoli na okolní vody. Dánsko nesouhlasí. Ani Belgie. Zkrátka z toho nekouká nic dobrého.

Za normálních okolností bych navrhl, aby Británie na Špicberky vyslala pár lodí. Jenže severní vody se k námořním bitvám vůbec nehodí. Muži, kteří se kdysi plavili v arktických konvojích, vám to potvrdí.

31. března 2013

Na odpočinkovou dovolenou u moře si nezapomeňte vzít neprůstřelnou vestu

Na nedávném mistrovství extrémních sportů v Coloradu se mladík jménem Caleb Moore pokusil udělat salto vzad na sněžném skútru. Nepovedlo se mu, a i když po karambolu odešel domů po svých, později zemřel na vnitřní krvácení a další komplikace.

Možná jste si teď pomysleli, že něco takového se dalo čekat. Že když děláte salta na sněžném skútru nebo sjíždíte na bicyklu strže nebo skáčete bungee do bazénu plného žraloků, musíte počítat s tím, že jednoho dne zpláčete nad výdělkem. Možná jste konstatovali, že hezká procházka je o dost bezpečnější.

Chyba lávky. Abyste rozuměli, hlavním tahákem extrémních sportů je všechna ta stylová výbava. Nikdo vám neskočí z vrcholku aktivní sopky, aniž by se předtím navlékl do speciální fialové kombinézy a ozdobil širokým sortimentem úchytek a chráničů z limetkově zeleného uhlíkového vlákna a blyštivého titanu. Zatímco když si vyjdete na obyčejnou procházku, říkáte si, že v pořádných gumákách se vám nemůže nic stát.

Co vás nemá. Třeba se snese mlha a vy budete bloudit v kruhu tak dlouho, dokud nespádnete ze srázu. Nebo vás přimáčkne balvan a vy si budete muset upížit ruku nožikem. Nebo zemřete na podchlazení. Amerika je plná obézních lidí hlavně proto, že všichni nadšenci do pěkných procházek jsou už na onom světě.

Zdaleka nejsmrtonosnější kratochvíle jsou ty, které se tváří neškodně. Například lyžování. To napohled vypadá asi stejně hrozně jako reklama na jogurt – mírné svahy, rozesmáté červenolící děti a tu a tam rodinná koulovaná.

Byli jste ale někdy u lékaře v alpském středisku? Já už párkrát ano. Čekárna pokaždé připomínala scénu z filmu *Texaský masakr motorovou pilou*. Na stěnách schla krev a na lavičkách posedávaly vyzábělé figury s úplně překroucenýma nohama. Jednou jsem seděl vedle chlápka, kterému z oka čouhala lyžařská hůlka.

A bruslení není o moc lepší. Možná si představujete, že na vašem stadionu to srší pohodou a zimními radovánkami, a že v místní ordinaci proto narazíte jen na veselou sestru s plechovkou plnou nepoužitých náplastí. Jenže ve skutečnosti to tam je jak v Damašku. Všude samý předškolák, kterému trčí z hlavy páteř, a po podlaze se válejí uřezané ruce.

Což mě přivádí k úskalím dovolené u moře. Sluníčko krásně svítí a vy se potřebujete zchladit, a tak si řeknete, že si trochu zapotápíte.

Vždyť co by se vám mohlo stát? Nepoplavete dál než třicet metrů od pláže a větší vlny jste už viděli i ve vaně.

A tak si propláchnete potápěčskou masku ve vodě a plivnete na sklo. Nikdo neví, proč se to dělá, je to už taková tradice. Pak si ji nasadíte na hlavu a ponoříte se. Načež se vrátíte do obchodu se sportovními potřebami a koupíte si masku, která není vyrobená z cedníku. A pak už se vesele potápíte a náramně si to užíváte. Vidíte ryby, které připomínají Airbus A380, a takové malé modré, které se míhají sem a tam jako blesk, a korál vypadá jako obal desky skupiny Yes z roku 1974. Jste šťastní jako blecha.

Ve skutečnosti byste však měli být zdřevěnělí hrůzou, protože co já vím, tak na každých pět lidí, kteří se potopí pod hladinu moře, se minimálně jeden vrátí buď s pláčem, nebo po kouskách.

Bůh totiž není žádný hlupák. Souš zabydled vším, co je hezké a příjemné, jako žirafy, koaly a supermodelky. A nepovedené experimenty, všechno nebezpečné a ohyzdné, pak spláchl do moře. Šnorchl je tudíž nástroj, který se zpěčuje Bibli. Je to urážka samotného Nejvyššího.

Možná na to nemyslíte, zatímco se spokojeně pohupujete na vlnách. Jenže pak se najednou ocitnete uprostřed dočista neviditelného hejna drobounkých medúz. Poznáte to tak, že se vás znenadání zmocní jednak pocit, že vás někdo polil benzínem a zapálil, a jednak jistota, že jestli vás to vyplaví na pláž v bezvědomí, obstoupí vás okamžitě kruh čumilů a nějaký rozumbrada ve speedech vám začne močit na záda, protože to prý pomáhá.

I když se vám ale mořské vši nebo žahavé korály nebo rejnoci, kteří plavce s oblibou bodají do srdce, nějakým zázrakem vyhnou, dříve či později si budete muset upravit masku. A tak si najdete pěknou písčitou mělčinu, postavíte se a – ježišmarjá co je zase tohle? No ne. Šlápli jste na dočista neviditelného odrance pravého, a ten vám napumpoval nohu jedem, který vás tutově zabije, pokud se okamžitě nepřepравíte do nemocnice. Což se nestane, protože někdo na pláži zaručeně prohlásí: „Žádnou sanitku nevolejte, já vím, co na to zabírá...“

Upřímně řečeno byste dopadli lépe, kdyby vás vejpuřl překousl žralok. To by pak na vás aspoň nikdo nemočil. A do nemocnice byste se proletěli vrtulníkem.

Rozhodně bych vám ale nepřál narazit na nebehleda. To je takový mořský jezevec. Zdánlivě neškodný tvor s přátelským jménem a studpidním výrazem, leč nenechte se zmást, protože nebehled je ve skutečnosti ozbrojený jako americký mariňák. Abyste rozuměli, spousta korálových ryb vás může požahat. Od některých můžete dostat ránu

jak z paralyzérou. Ovšem některé druhy nebehleda dokážou obojí. V očích vyprodukují až 50 voltů, takže vám nejprve ušetří šok, a pak vám vpíchnou do těla tolik jedu, že z toho ochrnete.

Takže vás brzy poveze trysovým člunem muž, který celé ráno pokuřoval cosi, co bulváry obvykle označují za „podezřele vyhlížející cigaretu“.

A jak že jste se připravili na tento tichý, krvelačný svět zubů, jedu a elektrických šoků? Potápíte se snad v brnění? V neoprenu s kevlarovou přilbou na hlavě? S holenními chrániči z titanu? Kdepak. Máte na sobě akorát plavky značky Boden.

Závěr je tedy jasný. Všechny sporty jsou extrémní. Na potápění v moři byste se měli připravit stejně jako na výstup do otevřeného kosmu. A pokud si teď myslíte něco o přehnané opatrnosti, pak k moři vůbec nejezděte. Ubytujte se raději v Ritzu a pár týdnů se jen válejte na posteli a koukejte na televizi. Alespoň se tak z dovolené vrátíte živí a zdraví.

14. dubna 2013

Život v pekelné věznici je tvrdším trestem než poprava

Loni v květnu si pětapadesátiletá britská babička jménem Lindsay Sandifordová přivezla v kufru na Bali bezmála pět kilo kokainu. Zatkli ji, soudili a letos v lednu – k úžasu i samotných žalobců, kteří pro ni žádali pouze patnáct let za mřížemi – odsoudili k trestu smrti.

Trest smrti byl jak známo velmi populární v dobách, kdy se lidé modlili ke slunci jako k božstvu a v lesích se to hemžilo čarodějnicemi. Dnes si ovšem jen ty nejzaostalejší a nejpomatenější státy můžou myslet, že mají morální právo zavést člověka do jakési místnosti, položit jej na palandu a zabít ho. Navíc před obecnstvem.

Indonéská vláda plánuje pro Lindsay Sandifordovou obzvlášť barbarickou popravu. Třebaže je plně způsobilá poslat ji na onen svět prostřednictvím smrtící injekce, rozhodla se, že ji zaveze na opuštěný ostrov, připoutá ke kůlu a nechá zastřelit popravčí četou.

A jako by to nestačilo, zatím veřejně nesdělila, kdy se tak má stát. Anebo zda rozsudek v budoucnu nezruší odvolací soud.

Je tedy vcelku pochopitelné, že se prý Sandifordová spoluvězňům svěřila, že než aby ji úřady dlouhá léta vláčely po soudech a trýznily nejistou nadějí, tak ať ji raději rovnou střelí do hlavy a bude klid.

Být na jejím místě, viděl bych to stejně. Lidé se totiž dokážou poprat se zoufalstvím a lítostí a hanbou. S nadějí se ale vyrovnat neumíme. Naděje nám rozleptává duši. Z naděje může jeden i zešílet. Navíc v co přesně by měla Lindsay doufat? Pokud prohraje, zemře. A pokud vyhraje, stráví nejspíš zbytek života v indonéské věznici.

Povídá se, že ve srovnání s věznicemi ostatních zemí téhož koutu světa nejsou ty indonéské zas tak špatné. Někdy v jídle není vůbec hmyz a některé latríny se občas i vyprazdňují. Navíc vám tu a tam i vymění slámu v matraci a ve špitále prý mají funkční kleště.

Není tedy divu, že Lindsay by už to raději měla za sebou. Protože ať už v pekle čeká usvědčené pašeráky kokainu cokoli, určitě by na tom byla u Lucifera lépe, než kdyby ji Indonésané nechali naživu. A to mne přivádí k otázce – měla by Amnesty International lobbovat za další věznice typu Bangkok Hilton?

Aktivisté z AI, jako všichni uvědomělí, rozvážní lidé, trest smrti kategoricky odmítají. Jak ale chcete přesvědčit Indonésany nebo Turky nebo třeba Američany, že jde o praxi nanejvýš krutou a nelidskou a v dnešní době nepřijatelnou? A co chcete říct dvěma nepřičetným rodičům, kterým někdo zavraždil dcerku? Ti si přejí, aby pachatele natáhli na

skřípec. Aby jej uvařili zaživa a předhodili psům. A přejí si, aby tomu přihlíželo publikum *X Factoru* a na vraha bučelo a syčelo, zatímco se s vřískotem a hrdelním bubláním odebírá na onen svět. V takové chvíli se nikomu nechce říct: „Nemyslíte, že by bylo lepší, kdybychom ho zavřeli do útulného, vyhrátého pokojíku a půjčili mu pátku na stolní tenis?“

V Británii často slyšíme volání po znovuzavedení trestu smrti, a já vím, odkud se bere. Je to pořád stejná písnička – proč má ten pedofil/vrah do konce života koukat na televizi, hrát stolní tenis a cpát se sekanou, zatímco my musíme chodit do práce a platit daně, aby jej bylo z čeho žít?

Ve veřejném povědomí se zahnízdila představa, že věznice jsou příliš pohodlné a stojí moc peněz. Tenhle spor můžeme vyhrát, jen pokud přesvědčíme hýkající davy, zarmoucené rodiče a indonéské úřady, že kdyby věznice byly opravdu děsné, pak by byl život za mřížemi horší než smrt.

Samozřejmě že v té chvíli se do debaty vloží kavárenští liberálové a řeknou, že vězení by mělo zločince napravovat, nikoli trestat. Inu, proč ne. V mém ideálním světě by totiž stěny olezlé od slizu a strážní, kteří studovali umění čakrového mučení, nebyli nutně ve všech věznicích.

Pokud byste provedli něco triviálního, mohli byste sledovat seriály, pinkat si stolní tenis a cpát se sušenkami, tedy za předpokladu, že byste slíbili nápravu do budoucna. Takové instituce by pak skutečně napravovaly, nejlépe tichou hudbou a emotivními plakáty s velrybami.

Kdybyste ale spáchali nějaké zvěrstvo a dostali doživotí, k čemu pak nějaká rehabilitace? Ven už se stejně nepodíváte. Nikdy.

Není tedy lepší umlčet zastánce trestu smrti tak, že začneme těžké zločince zavírat do pekelných děr, kde budou mít k jídlu jen to, co si sami uloví? Pak by dozajista nikdo neremcal, protože náklady na jednoho vězně by nepřesáhly deset pencí na den, případně ještě méně, kdyby strážné dělali jen lidé, kteří by to brali jako koníčka.

Pak by ani nikdo hloupě nevykřikoval, aby se znovu začaly stavět šibenice. Protože bychom měli po ruce protiargument: „A komu tím prospějeme, když je pověsíme?“

Od Lindsay Sandifordové přece už víme – a nejen od ní – že než trávit zbytek života v nějakém zavšiveném brlohu, to raději zemřít. Soud jí tedy vlastně vyšel vstříc, když ji poslal před popravčí četu. A já se vsadím, že to rozhodně neměl v úmyslu. A že nic takového nechťejí ani hýkající davy.

21. dubna 2013

To není věšák, to je vějička na důvěřivé mouly za pětadvacet tisíc

Takže jste na internetu a klábosíte s nějakou pěknou Litevkou. Holka se tváří, že by možná i přiletěla, ale nejprve prý jí musíte poslat peníze na letenku. A tak jí vyhovíte. Načež, k vašemu nelíčenému úžasu, se po ní slehne zem. Nikdo netuší, jak často se to stává, protože k něčemu podobnému se přiznává jen málokdo. „Dobrý den, pane policisto, je mi sedmapadesát a dělám na úřadu bezpečnosti práce v Horním Zapadákově. Mám žluté zuby, nosím pruhované pletené vesty a podfoukla mě nohatá čtyřiaadvacítká z východní Evropy, která tvrdila, že se jí líbím.“ Nic takového podvedený neřekne, protože dobře ví, že by vypadal jako trouba.

Lidé dnes bohužel mají pocit, že je před šejdíři a šibry chrání stát. Když v letadle dostaneme k obědu ořechovou směs, stojí na sáčku „Může obsahovat ořechy“. Na každém kroku potkáváme data spotřeby a nápisy, které nabádají k opatrnosti. Připadáme si bezpečně. Chráněně. A tak když nám podomní prodejce podstrčí výhodnou nabídku, s klidným svědomím mu podepíšeme, oč si řekne. Stát by přece žádnou neplechu nedovolil.

A proto se z nás stal národ hejlů. Kupujeme pojištění, které nepotřebujeme, připlácíme si za neexistující záruky a představujeme si, že Litva skutečně praská ve švech supermodelkami, které zbožňují přehazovačky a zkažené zuby.

Oběti takových podvodů nám často ukazují v regionálním vysílání, celé ubrečené a roztrpčené, nejspíš proto, aby nám jich bylo líto. Mně jich ale líto není, protože jsou to pitomci. Když uprostřed oběda zvednete telefon a kdosi vám začne tvrdit, že vám pomůže umazat všechny dluhy a zároveň při tom zhubnout, jen člověk s IQ hraboše si pomyslí: „Hm, to zní zajímavě.“

A když vám v prohlížeči vyskočí zpráva, že si ve svém okolí můžete ještě ten večer zařadit se stovkou povolných žen, museli byste být blbější než kredenc, kdybyste opravdu vytáhli kreditku. Lidé to však přesto dělají. V jednom kuse.

A děje se tak všude. Domy s kamenným obkladem. Ohavné dvojité zasklení. Výletní loď prolezlé nemocemi. A celý Iberský poloostrov, hřbitov nadějí a snů milionů britských bašřounů. „Vilu u moře můžete mít už za 1,99 libry!“ Ne. Nemůžete. Věřte mi.

Před mnoha lety jsme si s Anne Robinsonovou řekli, že uděláme pořad, který na podobné podfuky bude upozorňovat. Jen místo abychom

všemožné výlupky peskovali, budeme velebit jejich důvtip a otevřeně se chechtat důvěřivým mamlasům, kteří jim naletěli. Což mě pochopitelně přivádí ke králi všech šíbrů, Jamesi McCormickovi.

McCormick je král, protože si jako první uvědomil, že důvěřivostí netrpí jen lidé staří, tlustí a osamělí. Důvěřivost bují úplně všude, včetně OSN a nejvyšších míst státní správy.

A tak si koupil udělátko za 13 liber, které podle tvrzení výrobce hledá ztracené golfové míčky. Nic podobného samozřejmě neumí. Je to jen legrační hračka, která na chvíli pobaví, ale rychle se na ni zapomene. McCormick ji ovšem začal nabízet rozličným státním úřadům a agenturám coby detektor výbušnin. Přitom se na ten kousek laciného plastu s anténkou jak z Fordu Cortina stačilo podívat a každému muselo být hned jasné, že vám nevyčmúchá ani výbušniny, ani nic jiného.

Víte ale, v čem spočívá McCormickova genialita? Kdyby si počítal jen dvojnásobek ceny a přístroj prodával po 26 librách za kus, nikdo by ho nebral vážně. I začal ho nabízet bratru za sedmadvacet tisíc. A úředníci mu málem utrhali ruce. Je to zaručená taktika. Znam chlápek, který nabízel ropným společnostem pomůcku, která ho stála asi bůra. Neuspěl, a tak si začal účtovat sto tisíc. Teď je tak bohatý, že už ani nefiguruje na seznamu boháčů deníku *The Sunday Times*.

Vraťme se však k McCormickově golfovému detektoru. OSN jich zakoupila pět. K dalším zákazníkům patřila egyptská armáda, keňská policie, hongkongská vězeňská služba, thajská pohraniční stráž a saúdskoarabská vláda.

I když odečteme množstevní slevu, musel si McCormick přijít na pěkné peníze. Ostatně si pořídil jachtu a domy v Bathu a na Kypru. Podle vyšetřovací zprávy si za ta léta nahrabal neuvěřitelných padesát milionů liber. A já před ním uctivě smekám.

Jistěže se najdou tací, kdo prohlásí, že si zahrával s životy lidí ve střezných zónách na Blízkém východě. Lidí, jejichž pocit bezpečí byl veskrze falešný, poněvadž ochranka kontrolovala návštěvníky pomocí strojek určeného k hledání golfových míčků ve vysoké trávě, a nikoli nitroglycerinu schovaného v kufru otřískané Toyoty Land Cruiser.

McCormick však striktně řečeno za nic nemůže. Kdybych já přesvědčil NASA, aby ode mě koupila nový typ raketového paliva, které by bylo ve skutečnosti vyrobené ze sýra, mohla by za to jen blbost pracovníků vesmírné agentury, kdyby jejich raketa zůstala po ukončení odpočtu jen nečinně stát na startovací rampě. A totéž platí pro strejce z OSN.

Čím tenkrát asi přemýšleli? Copak nikoho nenapadlo McCormickovi říct: „Výborně, na našem parkovišti jsme ukryli kus dynamitu a teď

se přesvědčíme, zda váš přístroj funguje.“ Opravdu strojek nikdo nezkoušel? Chodí to snad takhle všude, kde se utrácují veřejné peníze?

Pár lidí se prý skutečně podivilo, jak může to malé přenosné zařízení fungovat bez baterií. McCormick však odpověděl, že statická elektřina generovaná šoupavou chůzí operátora provoz detektoru bohatě pokryje. To OSN evidentně stačilo. Podotýkám, že se tady bavíme o lidech, kteří spravují uprchlické tábory a vyjednávají se Severní Koreou. Neuvěřitelné.

Žádného z nich pochopitelně nezavřeli. Je ale možné, že McCormick za mřížemi skončí. A kdo se se mnou vsadí, že jakmile se tam rozkouká, začne prodávat vyřazené klíče spoluvězňům s tím, že dokážou odemknout libovolný zámek na světě. Nebo prošlé prášky na bolení hlavy, které údajně odpuzují muže, zejména ve sprše. Na svobodu nejspíš vyjde bohatší než kdy dřív. Protože očividně chápe jednu velkou pravdu. Nikdo ještě nezkrachoval kvůli tomu, že podcenil inteligenci veřejnosti.

28. dubna 2013

Milá BBC, přestaň se krčit v koutě a postav se hyenám čelem

Když onehdy jistého novináře BBC stihl infarkt, vylekaní kolegové ihned zavolali záchranku. Když však saniťáci dorazili na místo, bylo jim údajně zabráněno postarat se o pacienta, poněvadž se zrovna vysílaly zprávy a redakce, kde nebožák pracoval, byla v živém záběru.

To je pochopitelně jen další příklad toho, že BBC katastrofálně zbraňuje všechno, nač sáhne. Zatímco čtete můj sloupek, vynakládá nezanedbatelné peníze a čas na vyšetřování sexuálních eskapád Jimmyho Savilea, který, pokud vím, je ještě pořád mrtvý.

A brzy se má prý zabývat otázkou, zda se usvědčený pedofil Stuart Hall oddával svým prasečinkám i na pracovišti.

V poslední době se nám nakupilo tolik nařčení z šikany a věkové diskriminace a šňupání koxu, až má člověk dojem, že po chodbách sídla BBC běžně pobíhají zfetovaní moderátoři, kteří kopou do kolečkových křesel a posmívají se obézním lidem.

Situace je jasná. BBC řídí banda kavárenských levičáků, kteří celý den vysedávají v nóbl londýnských restauracích, popíjejí šampaňo a cpou se bažantem na broskvích, a k večeru pak zaskočí do kanceláře na trochu té lehké pedofilie. Proto do zpráv neúnavně ládují propagandu labouřistů a zbytek programu vyplňují reprízami seriálů ze 70. let. Jsou totiž tak zlití a nadřzení, že nevědí, co činí.

A jak BBC odpovídá na tato nařčení z bezuzdného plýtvání, politické neobjektivity a zneužívání dětí? Většinou velmi krotce. Já už ale dál mlčet nehodlám. Protože BBC, jak ji vykreslují média, nemá nic společného se stanicí, v níž pracuju a kterou miluju už bezmála čtvrt století.

Tak především byste měli vědět, že žádná „BBC“ neexistuje. Možná si představujete, že stanici šéfuje klika uvědomělých sedmdesátníků typu lorda Carringtona či baronky Williamsové, kteří schůzují v zasedáčkách obložených dubem a moudře za nás rozhodují, nač bychom se měli dívat. Pravda je však taková, že ve skutečnosti má v BBC hlavní slovo chorobný, soustavný strach z ďábelských titulků *Daily Mailu*.

No vážně. BBC je kolektivem 23 000 zaměstnanců, kteří stojí dennodenně před tímž dilematem jako Richard Harris v oné slavné scéně z *Obrožení Britannicu*. Pokud přecvaknou červený drát, všechno dopadne dobře. Pokud ale zvolí ten modrý, naštvou bulváry a přijdou o povýšení.

Každou chvíli čtu, jak mě „šéfové“ klepli přes prsty, a vy si možná představíte, že mě přes ruku opravdu přetáhl pravítkem nějaký rudolící

mladík, který zaníceně věří ve svaté poslání veřejnoprávní televize. Žel, není to tak. Pokud by se vyskytla solidní nabídka, všichni manažeři BBC, snad s výjimkou Alana Yentoba, by přeběhli ke komerci třeba hned zítra.

Časem jsem se vzdal snahy poznat je blíž. Když si totiž s kterýmkoli zajdete na kafe, které si musíte zaplatit, aby jej za to nerozmázli v novinách, shodí vám ze stolu všechny nápady z obavy, že nedopadnou dobře a oni jej za to rozmáznou v novinách. A druhého dne se dozvíte, že přeběhl k ITV. A tak si koupíte kafe s jeho nástupcem, jehož jedinou ambicí je taky co nejrychleji vypadnout a mezitím se pokud možno neušpinit.

Vezměte si třeba všechna větší rozhodnutí, která BBC nedávno učinila. Stěhování do Salfordu – to aby ji *Daily Mail* nenařkl z londocentrismu. Nepochota připojit se k všeobecnému trendu v soukromé sféře a vyplácet propuštěným zaměstnancům štědré odstupné – to aby noviny nepsaly o zlatých padácích. Vyšetřování aféry Savile. Vyšetřování aféry Hall. Vyšetřování šikany. Hlavně nedráždit bulvární hyeny.

Přirozeně ani stínem nenaznačuju, že by BBC měla všechny aféry zamést pod koberec. To by bylo arogantní a hloupé. Na druhé straně si říkám, jestli už není načase, aby se oni bájní šéfové BBC trochu pochlapili. A tam, kde je to nutné, vzkázali kverulantům a kibicům, aby se šli vycpat.

Prakticky každý, koho jsem kdy v BBC potkal, chce hlavně a především dělat prvotřídní televizi. Mnohdy jde o nesmírně nadané lidi. Všichni do jednoho mají ale takovou hrůzu z toho, že si pokaňkají reputaci, že se celý den krčí pod stolem a zděšeně kníkají, zda by nebylo lepší nahradit novinky další reprízou oblíbeného seriálu ze 70. let.

To musí skončit. BBC se musí smířit s faktem, že vydavatelé bulváru mají nutkání útočit na samu podstatu veřejnoprávních médií v genech. A že lidem jde jejich poštekávání jedním uchem tam a druhým ven.

Mně *Daily Mail* a *Daily Star* a *Mirror* dávají kartáč v jednom kuse, při každé příležitosti. Třeba když jsem Gordona Browna nazval jednorokým skotským idiotem. Když jsem navrhl hromadnou popravu státních zaměstnanců. Když jsem rozčilil milovníky lišek. Bulváry o mně neustále píšou, že jsem zloduch, rasista a homofobní mizogyn, který jen tak pro zábavu topí jezevcům mláďata.

Časem mi však došlo, že je to každému úplně fuk. Taxikář mně neodmítne. Lidé se na mé pořady dívají dál. Mé knihy končí ve výprodeji až za několik týdnů, někdy i měsíců. Protože to neustále pérování je jen taková zvuková kulisa.

BBC by se k tomu měla postavit stejně. Měla by dělat, co uzná za správné, a ne se řídit tím, co o ní další den napíší v novinách. Neměla by zapomínat, že navzdory debaklu se Savilem, Hallem a přímým přenosem z oslav královnina šedesátého výročí na trůnu jí lidé stále věří a mají ji rádi.

Já tedy určitě. Kdykoli vycestuju za hranice a představím se coby zaměstnanec BBC, říkám to s patřičnou hrdostí. Dodnes se mi zjeví chloupky na zátylku, když projdu dveřmi hlavního sídla. Mám za to, že televizní vysílání bez reklam je dobrá věc a že – ztiším hlas do šepotu – koncesionář dostává za své peníze solidní nášup muziky.

Jasně, to se mi to mluví, když se vzhledem ke svému věku a majetkovým poměrům nemusím bát, že kvůli bulváru přijdu o místo. Většina z mých 23 000 kolegů je na tom bohužel o poznání hůř. A tak musejí dál kníkat, podřizovat se a omluvně krčit rameny v rozpačitém přiznání viny, studu a potupy.

12. května 2013

Když vám zubatá zaklepe na dveře, típněte cigáro o list salátu a frajersky se usmějte

Když jsem se dočetl, že si Angelina Jolie nechala odoperovat ňadra, ze všeho nejdřív mě napadlo: „Jé, dají se někde vydražit?“ Jenže pak se ukázalo, že Angelina to udělala proto, že zdělila gen BRCA1, což znamená, že by se u ní s 87procentní pravděpodobností, zřejmě v nedaleké budoucnosti, vyvinula rakovina prsu. Na tu ostatně zemřela její matka v pouhých šestapadesáti letech.

Musím přiznat, že vztah mezi ženou a jejím hrudníkem je mi do dnes velkou záhadou. Některé ženy jsou ochotny zaplatit plastickým chirurgům miliony, jen aby měly prsa o něco větší nebo špičatější či podobně. A další miliony utratí za šaty, které dotyčné úpravy zvýrazní. A přesto všechny ženy Angelině ze srdce blahopřály. Což působí dojemem, že ňadra pro ně nejsou důležitá ani trošku.

Zkrátka mi z toho jde hlava kolem, a tak abych se lépe vcítil do Angelininy situace, položil jsem si otázku. Kdyby mi lékař sdělil, že se u mne s 87procentní pravděpodobností vyvine rakovina varlat, požádal bych jej, aby mi příslušné orgány ufíkl? A kdyby ano, co by mi asi běželo hlavou v okamžiku, kdy bych umřel na něco jiného?

Před podobným dilematem stojím dennodenně stran kouření. Dobře vím, že rakovina plic není žádná sranda a že bych s tím měl přestat. Jenže co když si protrpím celé martyrium odvykání, včetně litrů studeného potu a věčně pocuchaných nervů a váhového přírůstku, a pak mě přejede autobus? V takové situaci by má poslední slova směrem k Nejvyššímu nejspíš zněla: „To si ze mě děláš pr...!“

Na zubatou platí celá škála triků. Můžete třeba běhat do práce, pít jen vodu, jíst hlávkový salát, chodit po schodech a před spolknutím vše přežvýkat přesně dvaasedmdesátkrát.

Anebo to můžete vzít pěkně od podlahy a preventivně se zbavit všeho, co by vás dříve či později mohlo potrápít – ňader, tračnicku, jedné plíce, jedné ledviny a obou očí. A zbytek by pak dozajista obdržel přinejmenším blahopřejný telegram od paní královny. Jenže víte vy co? Jednoho dne umřete stejně.

Svět jako by někdy na tuto neodvratnou skutečnost zapomínal. Po každé bouračce musejí policisté přeměřit brzdné stopy, vyhodnotit stav „vozidla“, jak se říká autu v úředničtině, a posoudit, zda by šlo podobnému neštěstí do budoucna předejít. Stejně je to s leteckými či vlakovými nehodami.

Kdykoli zemře v nemocnici pacient, musí se sejít koncilium a stanovit, zda byla smrt nevyhnutelná. A školní hřiště jsou plná lidí s psacími podložkami a bezpečnostními brýlemi, kteří dávají pozor, aby žádné dítě třeba nezakoplo a neupadlo.

Každý rok utrácíme nepředstavitelné sumy – doslova biliony – na prevenci úmrtí. Umíráme ale stejně.

System státního zdravotnictví není v zásadě nic jiného než distribuční síť aspirinu. Ten je totiž lékem prakticky na všechno a pacienti ho v ordinacích vyžadují zdarma. A pak přijdou domů a umřou na něco jiného.

Všichni se samozřejmě snažíme odložit smrt na co nejzazší termín. Čteme o lidech ve Francii či Japonsku, kteří se dožívají 112 a více let, a říkáme si: „To by se mi taky líbilo.“ Víte to ale jistě?

Dlouhověkost má totiž jeden háček. Příroda nám dala do vínku podobné parametry jako oné žábě, která se vyhrabe z bláta, spárí se a umře. Správně bychom měli končit v hrobě krátce poté, co naše děti vyrostou natolik, aby dokázaly vlastnoručně ulovit jelena. Leč díky moderní medicíně se tak neděje.

A co hůř, díky moderní stomatologii a dostatku jídla jsou dnes čtyřicátníci a padesátníci nejen naživu, ale i stále aktivní. Dokážou vyjít schody a pořád jim to myslí. A tak si představují, že když si nechají uříznout nadra nebo varlata a začnou vést chudokrevný život postavený na dietě z pšeničných klíčků a neslazené minerálky, zůstanou aktivní i dlouho poté, co jejich kolegové kuřáci a alkoholici zaklepou bačkorama.

Kdepak. Ve skutečnosti se vzdávají veškerých radostí, které produktivní věk nabízí, jen aby mohli být tím nejzdravějším dědkem či bábou v domově důchodců.

Chci se dožít pozeňnaného věku? Samozřejmě. Ovšem pouze za předpokladu, že ve svém pozeňnaném věku budu moct dělat vše co dnes. A to se zaručeně nestane. Klidně bych si mohl upižlat šourek, skončit s kouřením a dát vale chlastu. Mohl bych si upřít vše, co mě v životě baví. Jenže radostného a aktivního stáří bych se stejně nedočkal. Trpěl bych na revma a inkontinenci a všemožné bolesti a neduhy a jednoho dne bych vešel do banky a zapomněl, co tam dělám, potažmo k čemu banky jsou.

Každé ráno vstanu a zjistím, že kousek mého těla, který ještě včera fungoval bez problémů, přes noc vysadil. A tak to se mnou půjde až do smrti, i kdybych se na hlavu stavěl. A proto se sebou nedělám vůbec nic. Je tu však ještě jeden důvod...

Svět je totiž zázračné místo plné lidí, které by člověk rád poznal, a věci, které by rád ochutnal. Jenže váš čas na Zemi je extrémně krátký, a tak